

Petr Pola zaměřil svou diplomovou práci na důkladné pochopení a výklad eseje Maurice Blanchota Literární prostor. K tomu mu slouží ještě i dva tři doplňující texty téhož autora a vybrané filosofické myšlenky Lévinase a zčásti i Faucaulta.

Pochopení místy enigmatického toku Blanchotova myšlení a jeho výklad soustředil diplomant především na problematiku tzv. původní zkušenosti, esenciální osamělosti autora, obrazu a času. Sám literární prostor – ústřední pojem esejů se zde promítá jen bezděčně, jak to ostatně odpovídá i zaměření práce. Chci jen zdůraznit, že ve velmi rozbíhavých a zároveň vnitřně krouživých textech Blanchota si diplomant vybral záměrně určitou koherentní část jeho filosoficko-literární teorie psaní a nepostupoval, jak by to bylo snadnější, ale o to méně přínosné, stránku po stránce.

Blanchotovo pojetí literární – umělecké tvorby, jisté její „bezdělnosti“, hlubkový ponor do psaní-tvoření vyplývá ze zaměření na původní zkušenost umělce a tím vším jsme osvobozeni od v posledních desetiletích převažujícího pohledu na dílo jakožto vnější produkt umělce. Blanchotův přístup patří rovněž k novým ponorům do tvoření, které začíná zkoumáním slova, jeho vztahem k předmětu a obrazu a jejich vzájemnými nesamozřejmými vazbami.

Blanchotovým pohledem se dostáváme až před dílo, k inspiraci a tzv. původní zkušenosti – výchozímu bodu uměleckého činu, ne-li k samému ospravedlnění umění.

Podobně osvěžujícím způsobem působí Blanchotovo filosofování o esenciální osamělosti autora. Zde, v textu diplomové práce, přesvědčivě podaný výklad vlastního psaní či vztahu k tomu, co se píše i posun od „já k on...“ to vše vnucuje otázku, zda nebylo na místě prozkoumat (alespoň ilustrativně) nejen Blanchotovy kritiky a eseje o uměleckém tvoření, ale i jeho literární díla. Jiří Pechar uvádí Thomas l'Obscure (1941) a Au moment voulu (1951), a jen zběžná poznámka dovolí předpokládat vazby, kterými jsou pravděpodobně obě formy prostoupeny. Právě onen obdivuhodně citlivý ponor do inspirace, původní zkušenosti, samého psaní a zdůraznění spisovatelských denníků ukazují, že Blanchot myslitel by nebyl bez Blanchota literáta, není-li počátkem a příčinou prvního. To jej také sblíží s Mallarméem, Valérym a mnohými romantiky.

Velmi přitažlivá je myšlenka „bezdělnosti“, neexistence díla. Interpret Blanchota (nebo čtenář interpretace) by si ovšem mohl místy klást otázku, zda se tento vábivý a venkoncem poměrně přitažlivý postřeh nevztahuje jen k básni případně k básni v próze.

Radost přináší možnost odpoutat se skrze Blanchotovy myšlenky od stereotypu jakým se literatura nahlíží, když autor popírá promlouvání spisovatelova hlasu ke čtenáři či literární promluvu jako „výzvu k pravdě“. V jiném zaostření si podobně můžeme cenit zdůraznění nepřetržitosti inspirace, toku psaní jako „nepřestávajícího šepotu“ v němž i dílo i autor mizí. Implicitně se tak charakterizuje psaní jako „fascinace absencí času“, které nelze zahrnout do aktivit běžného světa, psaní je „nepřestávající“ zacházení s řečí, která se proměňuje v obraz atd. Umění vyjmuté ze světa „vypovězené do nás“ a udávající si vlastní zákony a hodnoty připomíná původní cíle lartpurlartistů ovšem v nové, hlubší verzi.

Procházeje s Petrem Polem Blanchotovým myšlením zatoužíme po srovnání, po kategorizaci, zařazení tohoto přístupu k jiným, vlastním XX. století. Mario Perniola v Estetice XX. století zmiňuje Blanchota s Bataillem v oddíle Estetika a citění a jeho přínos podává v obdivuhodné zkratce. Určitě tam patří, ale je otázka, zda se tím jeho charakter vyčerpává.

Rozumět Blanchotovi znamená dobře znát jeho rodný jazyk. Pola si to uvědomuje, proto možná omezuje výběr doplňujících textů ve francouzštině, ale také to stvrzuje přínosnými

poznámkami o vhodných českých ekvivalentech. A zde své nečetné připomínky oponentka opět spojí s návrhem více srovnávat Blanchotovy eseje s jeho literárními díly respektive vzít vždy v úvahu jeho literární potenci. Dovolím si totiž poukázat na jemné i zřejmé rozdíly v překladu Orfeova pohledu – významné, symbolické části Literárního prostoru, v knižním vydání (Marta Kohoutová a Michal Pacvoň) a v časopisecké publikaci téhož textu ovšem od Michala Ajvaze – literáta a esejisty, uveřejněném v Literárních novinách v roce 1998 (č. 37, str. 9).

I když Polova interpretace Blanchotových myšlenek conejméně vystupuje z jeho textů, potvrzuje neběžnou schopnost proniknout složitý filosoficko-estetický a literárně vědný text a podat jeho smysluplný výklad, což není v Blanchotově případě vůbec snadné ani běžné. Má pověst neproniknutelného a řada přehledů jej proto nejspíš vynechává. Diplomantu navrhuji výbornou.

PhDr. Helena Jarošová: